

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра міжнародної економіки та світового господарства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-
педагогічної роботи

Пантелеймонов А.В.

“ _____ ” _____ 2018 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Міжнародна економіка

(5 семестр)

рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

галузь знань: Економіка та підприємництво

напрямок : 6.030503 Міжнародна економіка

вид дисципліни: обов'язкова

факультет: економічний

2018/ 2019 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою економічного факультету
22. 06. 2018 року, протокол № 8

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: (вказати авторів, їхні наукові ступені, вчені звання та посади)
ст. викл. Ковтун Т.Д.

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародної економіки та світового господарства
Протокол від 11. 06. 2018 року № 9

Завідувач кафедри міжнародної економіки та світового господарства

_____ Задорожний Г.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією економічного факультету

Протокол від 21.06.2018 року № 9

Голова методичної комісії Євтушенко В.А.

_____ Євтушенко В.А.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Міжнародна економіка” складена відповідно до

рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
 галузь знань: 05 "Соціальні та поведінкові науки"
 спеціальність: 051 "Економіка"
 освітня програма: Міжнародна економіка
 спеціалізація: Міжнародна економіка

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни “Міжнародна економіка” – формування системи знань щодо сучасних проблем та специфіки дії ключових структурних елементів міжнародної економіки.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни – вивчення сутності і форм міжнародного поділу праці та міжнародного виробництва; розгляд закономірностей та особливостей розвитку міжнародного руху капіталу, вивчення форм прояву економічної глобалізації, вивчення змісту й сучасних тенденцій регіональної економічної інтеграції, розгляд особливостей інтеграції України у світову економіку.

1.3. Кількість кредитів 4

1.4. Загальна кількість годин $4 \cdot 30 = 120$ (32 л. + 32 п. + 56 с.р.)

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
нормативна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	3-й
Семестр	
5-й	5-й
Лекції	
32 год.	12 год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	
Лабораторні заняття	
год.	
Самостійна робота	
56 год.	108 год.
Індивідуальні завдання	
8 год.	8 год.

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

знати:

- сутність та форми міжнародної спеціалізації та кооперації виробництва,
- форми, мотивацію та наслідки міжнародного руху капіталу,
- передумови, завдання, етапи та наслідки регіональної економічної інтеграції,
- причини та форми прояву економічної глобалізації,
- особливості інтеграції України у світову економіку;

вміти:

- визначати фактори впливу на розвиток міжнародного поділу праці,
- аналізувати динаміку та структуру міжнародної міграції капіталу;
- розраховувати ефекти прямих іноземних інвестицій;
- виявляти протиріччя та наслідки економічної глобалізації,
- розраховувати ефекти міжнародної економічної інтеграції.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. ГЛОБАЛЬНИЙ РУХ КАПІТАЛУ ТА МІЖНАРОДНЕ ВИРОБНИЦТВО

Тема 1. Прямі інвестиції та міжнародне виробництво

Сутність, об'єктивна основа та форми міжнародного руху капіталу. Індикатори участі країни у процесах міжнародного руху капіталу. Сутність та форми прямого іноземного інвестування. Суб'єкти прямого зарубіжного інвестування та форми підприємств з іноземними інвестиціями. Мотивація прямого іноземного інвестування. Наслідки припливу ПІІ для приймаючої країни. Наслідки відтоку ПІІ. Графічна інтерпретація економічних ефектів міжнародного руху прямих інвестицій. Сучасний стан, тенденції та особливості міжнародного руху прямих інвестицій. Позиції України у міжнародному русі прямих інвестицій.

Інтернаціоналізація виробництва, її тенденції та характерні риси. Характерні ознаки та фактори формування міжнародного поділу праці. Міжнародна спеціалізація та кооперування виробництва як форми міжнародного поділу праці. Глобальні ланцюги доданої вартості: сутність та роль у світовій економіці. Сутність та зміст транснаціоналізації світової економіки. Роль ТНК у міжнародних інвестиційних процесах.

Тема 2. Міжнародне портфельне інвестування

Об'єкти портфельного інвестування. Мотивація міжнародного портфельного інвестування. Рейтингування емітентів та їх цінних паперів.

Розділ 2. ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ

Тема 1. Регіональна економічна інтеграція

Об'єктивна необхідність і значення регіональної економічної інтеграції в сучасному світі. Сутність, основні принципи та завдання регіональної економічної інтеграції. Етапи та форми регіональної економічної інтеграції. Графічна інтерпретація економічних ефектів утворення митного союзу.

Сучасні тенденції розвитку регіональної економічної інтеграції у світі. Дезінтеграційні процеси в сучасному світі: причини, фактори, наслідки. Особливості регіонального

співробітництва та інтеграції у країнах, що розвиваються. Розвиток регіональної економічної інтеграції у Північній Америці (на прикладі НАФТА). Відцентрові і доцентрові тенденції в НАФТА. Регіональні економічні угруповання в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні (на прикладі АТЕС і АСЕАН). Розвиток регіональної економічної інтеграції в Латинській Америці і Карибському басейні (на прикладі ЛАІ, КАРИКОМ, МЕРКОСУР). Особливості регіональної інтеграції в Африці. Участь України у регіональній економічній інтеграції.

Тема 2. Європейська економічна інтеграція

Передумови та етапи розвитку європейської економічної інтеграції. Особливості сучасного етапу інтеграційних процесів в ЄС. Відцентрові і доцентрові тенденції в ЄС: протиріччя і проблеми європейської інтеграції. Роль наднаціональних інститутів в розвитку європейської економічної інтеграції. Роль Європейського союзу у сучасній світовій економіці. Маастрихтський договір: цілі, етапи та проблеми створення економічного і валютного союзу в Європі. Позитивні і негативні наслідки переходу до єдиної валюти євро. Єдина сільськогосподарська політика ЄС: основні напрямки і підсумки. Регіональна політика ЄС та її значення. Інноваційна політика ЄС як фактор конкурентоспроможності європейських товарів на світовому ринку. Монетарна політика Європейського центрального банку. Позиції євро як світової резервної валюти. Перспективи розширення Європейського союзу. Механізм, умови, причини розширення. Механізм інтеграції в ЄС і НАФТА: порівняльний аналіз. Договір про асоціацію між Україною та ЄС: основні положення. Зона вільної торгівлі+ між Україною та ЄС: зміст та результати. Проблеми і перспективи торговельно-економічного партнерства України та Євросоюзу.

Тема 3. Економічна глобалізація

Сутність та етапи розвитку економічної глобалізації. Фактори та ознаки економічної глобалізації. Напрями і протиріччя економічної глобалізації. Фінансова глобалізація: сутність, причини та сучасні тенденції. Транснаціональні корпорації як рушійна сила економічної глобалізації. Позитивні і негативні наслідки економічної глобалізації. Позитивні й негативні наслідки фінансової глобалізації. Світові економічні аспекти глобальних проблем. Нові можливості для економіки країни в умовах глобалізації. Державний суверенітет в умовах глобалізації. Співвідношення національно-державних і корпоративних інтересів в умовах глобалізації. Проблема якості життя в глобальному середовищі. Глобальний НТП. Багатство і бідність у глобальному вимірі. Збереження культурної ідентичності в умовах глобалізації.

Тема 4. Інтеграція України у світову економіку

Об'єктивні основи і умови інтеграції України в світове господарство. Географічна та продуктова структура зовнішньої торгівлі України. Участь України в міжнародному поділі праці.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. ГЛОБАЛЬНИЙ РУХ КАПІТАЛУ ТА МІЖНАРОДНЕ ВИРОБНИЦТВО												
Тема 1. Прямі інвестиції та міжнародне виробництво	26	8	8			10	22	2				20
Тема 2. Міжнародне портфельне інвестування	16	4	4			8	20	2				18
Разом за розділом 1	42	12	12			18	42	4				38
Розділ 2. ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ												
Тема 1. Регіональна економічна інтеграція	20	6	6			8	20	2				18
Тема 2. Європейська економічна інтеграція	20	6	6			8	20	2				18
Тема 3. Економічна глобалізація	20	6	6			8	20	2				18
Тема 4. Інтеграція України у світову економіку	10	2	2			6	10	2				8
Разом за розділом 2	70	20	20			30	70	8				62
Індивідуальне розрахунково-графічне завдання												
Індивідуальне розрахунково-графічне завдання	8					8	8					8
Усього годин	120	32	32			56	120	12				108

4. Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Прямі інвестиції та міжнародне виробництво	8
2	Міжнародне портфельне інвестування	4
3	Регіональна економічна інтеграція	6
4	Європейська економічна інтеграція	6
5	Економічна глобалізація	6
6	Інтеграція України у світове господарство	2
	Разом	32

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Сучасні тенденції розвитку форм міжнародного поділу праці у світовому господарстві	3
2	Масштаби, динаміка та напрямки міжнародного руху капіталу в сучасних умовах	3
3	Галузеві та регіональні особливості залучення прямих іноземних інвестицій в сучасних умовах	3
4	Природа, сутність та еволюція форм регіональної економічної інтеграції	3
5	Дезінтеграційні процеси у сучасному світі: причини, фактори, наслідки	3
6	Участь України в регіональних інтеграційних процесах	3
7	Характер та динаміка інтеграційних процесів у Західній Європі	3
8	Роль наднаціональних інститутів у розвитку європейської економічної інтеграції	3
9	Позитивні та негативні наслідки запровадження єдиної валюти євро	3
10	Північно-Американська модель економічної інтеграції	3
11	Азіатсько-Тихоокеанська модель економічної інтеграції	3
12	Сучасні тенденції регіональної економічної інтеграції	3
13	Фінансова глобалізація: сутність, прояви та наслідки	3
14	Диспропорції соціально-економічного розвитку країн світу за умов глобалізації	3
15	Сучасні інтеграційні пріоритети України	3
16	Перспективи збуту продукції реального сектору України на зовнішніх ринках	3
17	Індивідуальне розрахунково-графічне завдання	8
	Разом	56

6. Індивідуальні завдання

Виконання індивідуального розрахунково-графічного завдання з дисципліни «міжнародна економіка» передбачене навчальним планом та є складовою формування практичних навичок та професійних компетенцій бакалавра з міжнародної економіки.

Мета індивідуального розрахунково-графічного завдання - закріплення теоретичних знань та набуття навичок практичного застосування знань під час розв'язання конкретних завдань.

Індивідуальне розрахунково-графічне завдання виконується під час самостійної роботи студента, оформлюється письмово та підлягає захисту.

Індивідуальне розрахунково-графічне завдання виконується за темами: «Економічні ефекти прямих інвестицій» та «Економічні ефекти утворення митного союзу».

7. Методи контролю

Протягом семестру на практичних та семінарських заняттях здійснюється поточний контроль засвоєння тем навчального курсу.

Поточний контроль здійснюється відповідно до конкретних цілей у вигляді:

- опитування,
- ділової гри,
- проведення круглого столу,
- підготовки доповідей та презентацій,
- розв'язання розрахункових задач тощо.

Проміжний контроль здійснюється на практичних підсумкових заняттях у формі:

- виконання індивідуального розрахунково-графічного завдання,
- виконання письмової контрольної роботи, яка охоплює увесь матеріал курсу.

Індивідуальне розрахунково-графічне завдання виконується студентами за варіантами у письмовому вигляді та підлягає захисту.

Письмова контрольна робота передбачає застосування таких засобів діагностики рівня підготовки студентів:

- тестові завдання,
- відкриті питання,
- розрахункові задачі.

Підсумковий контроль здійснюється у формі написання екзаменаційної письмової роботи, що включає завдання за всіма темами навчального курсу (у тому числі тестові завдання та проблемні запитання, які передбачають розгорнуту відповідь).

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання						Індивідуальне завдання	Разом	Екзамен	Сума
Розділ 1		Розділ 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6				
10	6	8	8	8	5	15	60	40	100

T1, T2 ... T6 – теми розділів

Протягом навчального семестру за усі форми активності на практичних та семінарських заняттях, індивідуальне розрахунково-графічне завдання, екзаменаційну роботу студенти отримують відповідну кількість балів, максимально за усі форми контролю разом – 100 балів.

Для зарахування першого розділу студент повинен набрати мінімум 8 балів, другого – 14,5 балів, для зарахування індивідуального розрахунково-графічного завдання – 7,5 балів. Разом за роботу протягом семестру студент повинен набрати мінімум 30 балів.

До екзамену допускаються лише ті студенти, які виконали усі завдання й письмові роботи, передбачені навчальним планом і робочою програмою навчальної дисципліни. Якщо студент з яких-небудь причин був відсутній на заняттях і не набрав поточні бали, не написав контрольну роботу або не виконав і не захистив індивідуальне розрахунково-графічне завдання, він не може бути допущений до екзамену. У цьому випадку необхідно спочатку виконати завдання, що входять до складу поточного контролю.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для екзамену
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

9. Рекомендована література Основна література

1. Козак Ю. Г. Міжнародна економіка: в питаннях та відповідях : підруч./ Ю. Г. Козак. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 228 с.
2. Хасбулатов Р. И. Мировая экономика : учебник для бакалавров / Р. И. Хасбулатов. — М. : Издательство Юрайт, 2015. — 884 с.
3. Міжнародна економіка : навчальний посібник для вузів / Г. Е. Гронтковська, О. І. Ряба, А. М. Венцурик, О. І. Красновська . – Київ : ЦУЛ, 2014 . – 382 с.
4. Глобальное экономическое развитие: тенденции, асимметрии, регулирование : монография / [Д. Лукьяненко, В. Колесов, А. Колот и др.] ; под науч. ред. Д. Лукьяненко, А. Поручника, В. Колесова ; Киев. нац. экон. ун-т им. Вадима Гетьмана, Москов. гос. ун-т им. М. В. Ломоносова. – Киев : КНЭУ, 2013. – 466 с.
5. Буценко І. М. Міжнародний економічний аналіз: практикум : [навч. посіб.] / І. М. Буценко, Ю. В. Ілясова, О. В. Кутняк, Крим. економ. ін-т ДВНЗ "Київ. нац. економ. ун-т ім. Вадима Гетьмана". – Сімферополь : Салта, 2013. – 252 с.
6. Міжнародна економіка : навчальний посібник / За ред. С. В. Фомішин ; Авт. кн. А. П. Румянцев, О. М. Дудченко, О. Є. Лугінін, Л. О. Бетехтіна, др. – Львів : Новий Світ-2000, 2012 . – 445 с.
7. Мировая экономика и международные экономические отношения: современное состояние, проблемы и основные тенденции развития : учебное пособие / Е. Д. Фролова [и др.] ; под общ. ред. Е. Д. Фроловой, С. А. Лукьянова. — Екатеринбург : УрФУ, 2016.— 184 с.
8. Міжнародна економіка : підручник для вузів / В. В. Білоцерківець, О. О. Завгородня, В. К. Лебедева, інш. ; За ред. А. О. Задоя, В. М. Тарасевич . – Київ : ЦУЛ, 2012 . – 414 с.
9. Міжнародна економіка : навчальний посібник / Т. В. Андросова, К. Я. Петрова, М. М. Кім, М. А. Садиков ; За заг. ред. О. В. Носова . – Харків : Видавництво Харківського державного університету харчування та торгівлі, 2010 . – 322 с.
10. Міжнародна економіка : підручник / О. О. Завгородня, В. К. Лебедева, О. В. Летуча, інш. ; За ред. В.М. Тарасевич . – Київ : Знання, 2012 . – 143 с.

11. Международная экономика : учебник для вузов / Н. С. Логвинова, М. И. Барановская, О.В. Захарченко, др. ; Под ред. Ю.Г. Козак . – 4-е изд., перераб. и доп . – Київ : ЦУЛ, 2012 . – 443 с.
12. Міжнародна економіка : навч. посіб. / Білоцерківець В. В., Завгородня О. О., Лебедєва В. К.; за ред. д-ра екон. наук, проф. А. О. Задой та д-ра екон. наук, проф. В. М. Тарасевича; Дніпропетр. ун-т економіки та права. - Д. : Вид-во ДУЕП, 2010 . - 339 с. : табл., рис.
13. Липов В.В. Міжнародна економіка : світова економіка та міжнародні економічні відносини. Модуль 1. Світова система господарювання. Навчально-практичний посібник / В. В. Липов . – К. : «Видавничий дім «Професіонал», 2008 . – 368 с.
14. Міжнародна економіка : навчальний посібник для вузів / В. В. Ковалевський, М. А. Левицький, О. В. Воронова, М. І. Барановська ; За ред. Ю. Г. Козак, Н. С. Логвінова, В. М. Осипов . – 2-ге вид., перероб. та доп . – Київ : ЦУЛ, 2008 . – 1117 с.
15. Козик В. В. Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини : Практикум / В. В. Козик, Л. А. Панкова, О. Ю. Григор'єв, А. О. Босак. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Вікар, 2006 . – 589 с.
16. Михайлушкин А. И. Международная экономика : теория и практика: Учебник для вузов / А. И. Михайлушкин, П. Д. Шимко . – СПб. : Питер, 2008 . – 464с.
17. Одягайло Б. М. Міжнародна економіка: навч. посібник. – 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2006. – 407 с.
18. Міжнародна економіка : підручник / А. П. Румянцев, Г. Н. Клишко, В. В. Рокоча та ін.; За ред. А. П. Румянцева. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2006 . – 479 с.
19. Міжнародна економіка : Підручник / за ред. В.М. Тарасевича. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 224 с.
20. Киреев А.П. Международная экономика. В 2-х ч. – Учебное пособие для вузов. – М.: «Международные отношения», 1999 г.
21. Козак Ю. Г. Міжнародна економіка/ Ю. Г.Козак, Д. Г. Лук'яненко, Ю. В. Макогон: Навч. посібник. – Київ : Центр навчальної літератури, 2004 . – 672 с.

Допоміжна література

1. Ковтун Т. Д. Сучасний стан і перспективи розвитку міжнародної торгівлі товарами / Т. Д. Ковтун, В. А. Магалова // Бізнес Інформ. – 2018. – № 3. – с. 101-107.
2. Ковтун Т. Д. Развитие международной экономической интеграции в Азиатско-Тихоокеанском регионе: факторы, особенности и современное состояние / Т. Д. Ковтун, Д. С. Соколан // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: економічна. – 2016. – Вип. 90. – С. 153-163
3. Ковтун Т. Д. ТНК как движущая сила глобализации / Т. Д. Ковтун, А. Г. Марченко, Е. С. Мухортова // Сучасний стан та перспективи розвитку економіки України. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих учених (22-23 квітня 2016 року). В 2 частинах. Частина I / Відп. ред. О. І. Давидов. – Х.: Видавництво ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2016. - С.156-160.
4. Ковтун Т. Д. Динаміка та структура прямих іноземних інвестицій в ЄС / Т. Д. Ковтун // М.І. Туган-Барановський: творча спадщина та сучасна економічна наука. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції до 150-річчя з дня народження М.І. Туган-Барановського (15-16 жовтня 2015 року) / відп. ред. О.І. Давидов. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – С.376-381.
5. Ковтун Т. Д. Сучасні тенденції та перспективи розвитку європейської валютно-економічної інтеграції / Т. Д. Ковтун, С. А. Гладких // Сучасні тренди трансформації світового господарства. Збірник наукових праць викладачів та студентів. – Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2014. – 257 с.

6. Ковтун Т. Д. Формування інтеграційних економічних об'єднань на пострадянському просторі: тенденції та перспективи / Т. Д. Ковтун, Ю. О. Медведчук // Сучасні тренди трансформації світового господарства. Збірник наукових праць викладачів та студентів. – Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2014. – 257 с.
7. Беренда С. В. Еволюція економічної інтеграції в країнах Європи: монографія / С. В. Беренда. – Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2012. – 168 с.
8. Международная экономика : [учебное пособие для студентов вузов по экономическим специальностям] / Ю. Г. Козак [и др.] ; под ред.: Ю. Г. Козака, С. Н. Лебедевой. - Минск : Издательство Гревцова, 2011. - 358 с.
9. Міжнародні інтеграційні процеси сучасності: Монографія / А.С. Філіпенко, В.С. Будкін, М.А. Дудченко. - К.: Знання України, 2004.- 304 с.
10. Філіпенко А. С. Глобальні форми економічного розвитку : історія і сучасність / А. С. Філіпенко. - К. : Знання, 2007. - 670 с.
11. Філіпенко А. С. Світова економіка / А.С. Філіпенко, В.С. Будкін, О.І. Рогач - К.: «Либідь», 2007. -640 с.
12. Якубовський С. О. Транснаціональні корпорації : особливості інвестиційної діяльності. Навч. посібник / С. О. Якубовський, Ю. Г. Козак / За ред. Якубовського С. О., Козака Ю. Г. – К.- Центр учбової літератури, 2011.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Офіційний сайт АСЕАН [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.aseansec.org>
2. Офіційний сайт Європейського союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://europa.eu/index_en.htm
3. Офіційний сайт Євростату [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://err.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>
4. Офіційний сайт НАФТА [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.naftanow.org/>
5. Офіційний сайт СОТ [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.wto.org>
6. Офіційний сайт статистики ЮНКТАД [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://unctadstat.unctad.org>
7. Офіційний сайт ЮНКТАД [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://unctad.org>
8. Офіційний сайт МВФ [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://imf.org>
9. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>